
Alisa Pajtić

„Sve za budućnost, sve za našu decu” – Savez dečjih pozorišta Vojvodine 1958–1968.

U ovom radu analizira se rad Saveza dečjih pozorišta Vojvodine i njegov uticaj na razvoj dečje amaterske pozorišne delatnosti, od svog osnivanja do raspada. Kroz rad Saveza predstavljeno je stanje ove delatnosti u Vojvodini, a takođe ispitano zbog čega se on nije održao. Glavni izvor bio je istoimeni fond br. 528 Arhiva Vojvodine. Savez je unapredio dečju amatersku pozorišnu delatnost stvarivši festival Majske igre u Bečeu. Pored toga, dečjem amaterskom pozorištu doprinosa je i nastojeći da organizuje seminare i kurseve za pozorišne radnike amaterne, radeći na poboljšanju repertoara za dečju scenu i insistirajući na estetskom i pedagoškom vaspitanju dece kroz amatersko pozorište. Iako je na dečju amatersku pozorišnu delatnost Savez uticao pozitivno, istraživanje je pokazalo da su nedostaci uslova za rad ipak zaustavili napredak i prouzrokovali raspad i gašenje Saveza.

Uvod

Kultura u socijalističkoj Jugoslaviji, a naročito nakon sukoba sa Informbiroom 1948. godine, bila je izložena smelom eksperimentisanju i služila je kao reklama liberalnog režima (Marković 1996: 321). Šezdesete godine bile su prelazna faza, kada društvo više nije bilo seljačko i tradicionalno, ali i dalje ni potpuno gradsko i industrijsko. Industrijalizacija je prouzrokovala masovno odlaženje ljudi u gradove, što je dalje dovelo do porasta broja žena i starih ljudi na selu, dok je omladina iz njega bežala, i to zbog posla,

siromaštva, odsustva mogućnosti za obrazovanje i profesionalni rad, kao i zbog krutog društvenog modela na selu (Čalić 2013: 256–257). Jugoslavija je bila pozitivno nastrojena prema kulturi. Uticaji sa Zapada bili su vidljivi u pozorištu, filmskoj umetnosti, slikarstvu i skulpturi. Lokalne estetske tradicije mešale su se sa međunarodnim (*ibid.* 276–278).

Na osnovu tekstova iz štampe, namenjene pozorišnim radnicima i ljubiteljima pozorišta, može se zaključiti da je pozorište u Jugoslaviji krajem pedesetih i tokom čitavih šezdesetih godina generalno bilo u krizi. Neki od uzroka bili su: loša savremena dela, rast popularnosti televizije, radija, sporta (Naša scena, jun 1958). Kao razlozi pominju se i loš repertoar, slaba reklamno-propagandna delatnost, stagnacija kvaliteta rada, visoke cene i slaba zainteresovanost publike (grupa redovnih posetilaca bila je uglavnom ograničena na prosvetne radnike i bivše pozorišne službenike). Većina pozorišta nije bila u mogućnosti da se sama finansira (Pozorišni život, septembar 1961: 17–18). pisci gotovo da nisu saradivali sa pozorištima, već su samo pisali nove tekstove (Pozorišni život, 1967: 35).

Amaterska pozorišna društva u Vojvodini svoj rad su mogla da pokazuju na festivalima i smotrama, koje su bile značajne pogotovo za pozorišna društva iz manjih mesta, gde ona nisu imala mnogo prilika da prikažu svoje rezultate. Festivali i smotre su se obično održavali povodom nekog značajnog društvenog događaja (npr. Dan mladosti) ili kao aktivne predizborne aktivnosti, radi postizanja određene političke aktivizacije ljudi u Vojvodini (Naša scena, januar 1958: 12).

Alisa Pajtić (1998), Novi Sad, Omladinskog pokreta 12, učenica 2. razreda Gimnazije „Jovan Jovanović Zmaj”

MENTOR: Ivan Hofman, Arhiv Jugoslavije

Krajem pedesetih se dosta polemizalo oko toga da li bi deca uopšte trebalo da glume u pozorištu i kakve bi im uloge trebalo dodeljivati. Mnogi su smatrali da dramske sekcije neretko vode lica sa nedovoljno razvijenim ukusom (Naša scena, januar 1958: 4–5, 13). Dečja književnost se omalovažavala, neki su čak smatrali da dečje pozorište nema svrhu i da su pisci za decu samo „propali pisci za odrasle”. Čak se postavljalo pitanje treba li uopšte pisati za decu i nije li svako pozorište dečje ako ga posećuju deca. Mnogi su tvrdili da je dečje pozorište zastarelo i da bi ga čak trebalo ugaziti, a decu samo vaspitati tako da budu ljubitelji pozorišta (Naša scena, februar–mart 1960: 6–7).

Potpuno sagledavanje i redovno praćenje dečje amaterske pozorišne delatnosti bilo je praktično nemoguće. Tačan broj dečjih pozorišta u Vojvodini nije bio poznat. Postoji podatak da je radilo preko šest stotina raznih dečjih dramskih aktiva. Bilo je poznato da su se u mnogim mestima dva puta godišnje održavale školske priredbe. Često bi sve škole iz nekog mesta zajedno napravile priredbu povodom novogodišnjih praznika. Kostimi su bili primitivni, čak i u Novom Sadu; dekori su se poboljšali pojavom projekta za ilustraciju pozadine bine; za muzičke efekte korišćeni su magnetofoni sa snimcima šlagera, koji su uglavnom bili zastareli, a kako su pesme bile nasnimljene, zvuk je bio loš (AV, SDPV, K3, MZS 31.5.60).

Čak ni u Vojvodini, gde je ova delatnost u odnosu na ostale delove Narodne Republike Srbije bila razvijenija, do pojave Saveza dečjih pozorišta Vojvodine sve što je na ovom polju učinjeno nije naišlo ni na kakvu podršku i pomoć vlasti, društveno-političkih organizacija i amaterskih kolektiva. Nedostajalo je moralne podrške. Nastavnicima, entuzijastima, koji su se bavili ovom delatnošću, niko nije ni na koji način pomagao i oni bi odustajali od svog rada. Upravitelji škola su „štedeli na kulturi”, a često je od njih zavisilo da li će entuzijastima biti omogućeno bavljenje ovom delatnošću. Tada je jedino profesionalno pozorište za decu u Srbiji bilo Pozorište „Boško Buha” u Beogradu, a u procesu stvaranja bila su dečja pozorišta u Subotici i Nišu i još šest lutkarskih pozorišta izvan Beograda (AV, SDPV, K3, III RGS, JŠ).

Na teritoriji Vojvodine nije bilo posebnih pozorišta za dečju pozorišnu delatnost, već su se formirale školske sekcije ili ansambli organizovani pri određenim društvima. Ljudi koji su pripremali predstave sa decom su bili većinom stariji, sa oko četrdeset i više godina, dok omladina nije bila toliko aktivna (AV, SDPV, K3, III RGS, IH).

Savez dečjih pozorišta Vojvodine, organizacija amaterskih dečjih pozorišta, osnovana je 1958. godine u cilju da se ova delatnost unapredi, da se angažuju ljudi koji će se ozbiljnije baviti pitanjem organizovanja smotri i festivala, organizovanjem seminara za pozorišne radnike i problemom repertoara, na koji su se generalno svi uvek žalili. Delatnost Saveza se uglavnom svodila na organizovanje dečjeg pozorišnog festivala Majske igre u Bečeju i po kojeg seminara za pozorišne radnike.

Cilj ovog istraživanja bio je da ispita koliko je Savez u svojim težnjama uspeo, koliki je bio njegov doprinos na ovom polju, kao i koliki je bio njegov uticaj na dečji pozorišni amaterizam. U centru pažnje bilo je ispitivanje uticaja Majskih igara, ali i produktivnosti organizovanja seminara i obezbeđivanja dečje dramske literature za svoje članove.

Istraživanje se zasniva na građi Arhiva Vojvodine, tačnije fondu „Savez dečjih pozorišta Vojvodine 1958–1968”. Dokumenti najviše korišćeni za potrebe rada jesu izveštaji sa sednica ili stenografske beleške sa određenih skupova (savetovanja, redovnih godišnjih skupština). Što se tiče štampe, korišćeni su časopisi „Naša scena” i „Pozorišni život”. „Naša scena” je list Saveza kulturno-prosvetnih društava Vojvodine, koji je dvonedeljno izlazio od 1950. do 1960. godine. „Pozorišni život” je časopis koji je izlazio od 1955. do 1968. godine, prvo tromesečno, a kasnije na godišnjem nivou.

Literatura korišćena kao pomoć pri pisanju rada je: Ljubodrag Dimić *Istorija srpske državnosti III, Srbija u Jugoslaviji*, Novi Sad, 2001; Predrag J. Marković *Beograd između Istoka i Zapada 1948-1965*, Beograd, 1996; Mari-Žanin Čalić *Istorija Jugoslavije u 20. veku*, Beograd, 2013.

Formiranje Saveza

Na Savetovanju o problemima dečjeg i lutkarskog pozorišta, 11. novembra 1958. godine u Zrenjaninu, u organizaciji Pokrajinskog veća Kulturno-prosvetne zajednice Vojvodine i Pokrajinskog odbora Saveza amaterskih pozorišta Srbije za Vojvodinu, a povodom prvog festivala „Umetnost u službi čoveka”, na kom je bilo prisutno 108 delegata iz Vojvodine, okupljeni su došli na ideju da osnuju Savez dečjih pozorišta Vojvodine (AV, SDPV, K3, SPDP 11.11.58, ĐD). Ovim problemima se od svog osnivanja (1956. godine) bavila Komisija za dečja pozorišna društva i pozorišta lutaka, koja je radila u okviru Pokrajinskog odbora Saveza amaterskih pozorišta Srbije za Vojvodinu. Nakon savetovanja, koje je preraslo u Osnivačku skupštinu Saveza, Komisija za dečja pozorišna društva i pozorišta lutaka je ukinuta. Prisutni su iskazali svoju iznenađenost i impresioniranost rezultatima, interesovanjem i posećenošću ovog festivala (u pozorište, koje je primalo 450 gledalaca, morali su da smeste 600; u lutkarsko pozorište, koje je primalo 250, smestili su 300; kako bi svi zainteresovani uspeali da pogledaju predstavu, održano je 37 umesto 17 predstava; ukupno je bilo 12 940 gledalaca, i to su deca iz čak 44 okolna sela posećivala predstave). Navedeno je da je u Vojvodini i ranije postojala veoma razvijena dečja pozorišna aktivnost, koju su vodili uglavnom nastavnici ili uprave škola, kao i lutkari u selima i gradovima (AV, SDPV, K3, SPDP 11.11.58, JS). Isto tako, bili su svesni svih problema i nedostataka tadašnje dečje pozorišne aktivnosti. Smatrajući kako Savez amaterskih pozorišta Vojvodine nije dovoljan da pokrije i ovu delatnost, organizovali su Savez čiji su članovi mogli postati sva amaterska dečja pozorišta, amaterska pozorišta lutaka, dramske grupe pri pionirskim i drugim dečjim organizacijama i školama, odnosno svako amatersko pozorište ili amatersko pozorište lutaka koje je u svom sastavu sadržalo i dečju dramsku grupu.

Osnovni zadaci Saveza bili su rad na razvijanju dečje pozorišne umetnosti „u duhu socijalističke kulture”, u svim njenim vidovima, uključujući organizovanje smotri i festivala. Najznačajniji produkt Saveza bile su Majske igre, festival koji je od 1959. godine održavan svake

godine od 25. do 31. maja u Bečeju. Ostale delatnosti Saveza bile su analiza repertoara, raspisivanje konkursa radi podsticaja domaće dečje dramske literature, prevođenje, izdavanje i umnožavanje dela i snabdevanje članova njima, kao i organizovanje seminara, diskusija i kurseva radi stručnog i ideološkog uzdizanja ljudi koji su se bavili ovim radom sa decom (AV, SDPV, K3, OSPSPDV 11.10.58).

Savez je takođe nastojao da održava saradnju sa srodnim organizacijama. Među njima su se istakli Savet za brigu i vaspitanje dece, Centar za likovno vaspitanje u Novom Sadu i Odbor Majskih igara. Neki od članova Saveza bili su i u Odboru Majskih igara. Do 1965. godine, svaki srez je imao sreski savez dečjih pozorišta, preko koga je Pokrajinski savez vršio svoju delatnost, a kada su srezovi ukinuti, ostale su samo opštinske kulturno-prosvetne zajednice. Sa njima je bilo problema, s obzirom na to da nadležni u određenim zajednicama nisu uvek bili voljni za saradnju. Istaknuti članovi Saveza tokom perioda njegovog delovanja bili su Jožef Šulhof, član Predsedništva, Stevan Jatić, takođe član Predsedništva, Miroslav Antić, Boško Zeković, Šandor Hartig, Jovan Vilovac, Laslo Girizd i dr. Savez je bio jedina organizacija takvog tipa u Narodnoj Republici Srbiji (AV, SDPV, K3, III RGS, JŠ).

Stručno usavršavanje kadrova

Pitanje stručnosti bilo je značajan i često pokretan problem u vezi sa radom dečjih pozorišnih amatera. Na sednicama Saveza često je predlagano da se u učiteljskim i pedagoškim školama uvedu, barem kao izborni, ili čak oformi odeljenje za predmete Pozorište, Lutkarstvo i Režija. U nekim republikama je to već bilo urađeno. Pri učiteljskim školama režija i gluma su bili obavezni predmeti neposredno posle rata, ali je to kasnije ukinuto (AV, SDPV, K3, IV RGS, OJ).

Članovi Saveza u svom radu neprestano su se susretali sa nedostatkom stručnih lica. Taj problem postojao je u svim srezovima, a pogotovo u selima. Pokrajinski odbor je 1961. godine uradio anketu sa 100 pozorišnih društava. U rezultatima ove ankete navedeni su sledeći problemi: mali broj članova, pogotovo onih sa konkretnim zadacima; nedostatak stručnosti, npr. od 160 anketiranih reditelja amatera samo njih 65 je bilo

pohađalo neki kurs ili kraći seminar, što je bilo daleko od dovoljnog. Uslovi rada su takođe bili veoma loši: od 100 društava, 18 su radila u povoljnim uslovima, odnosno zgradama koje su im dodeljivane na korišćenje, a ostali uglavnom u salama domova kulture, koje su i za izvođenje predstava morali da plaćaju (AV, SDPV, K2, 12/63).

Seminari su bili neophodni, ali u manjim mestima praktično nemogući, jer nije bilo profesionalaca da ih održe. Neki od izgovora su bili nedostatak vremena ili nedostatak stručne literature iz metodike rada sa decom (AV, SDPV, K3, III RGS, K). Anketom odrađenom u Zrenjaninu 1962. godine, na seminarima za lutkarsko i narodno pozorište, utvrđeno je da je amaterskim pozorišnim radnicima više nedostajalo praktičnog iskustva nego teorije (AV, SDPV, K3, III RGS, HŠ). Seminari su smatrani neophodnim zbog oskudevanja u dobrim dečjim dramama, zapostavljenog negovanja lepog izgovora, recitovanja i čitanja prozih tekstova u školama.

Zbog navedenih problema značajna je bila Diskusiona tribina na Majskim igrama, gde su profesionalci nastavnici, učiteljima i drugim amaterskim pozorišnim radnicima držali predavanja i diskusije o dramskim predstavama. Ideja je bila da se na Diskusionalnoj tribini amaterskim radnicima približe pojmovi dramaturške obrade teksta, moderna domaća dramska literatura, režijska koncepcija, inscenacija, kostimi, rad sa decom, pedagogija pozorišta i opšti kult jezika, organizacija rada dečjeg pozorišta (AV, SDPV, K3, SP 4. 5. 62). Prve godine, 1959, Diskusiona tribina bila je veoma uspešna. Već sledeće godine na njoj je učestvovalo mnogo manje ljudi (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ).

Dešavalo bi se da se, pored Diskusionalne tribine, održi po koji seminar u Novom Sadu, Subotici ili Zrenjaninu, i oni bi bili dobro posećeni, uspešni i delotvorni. U Zrenjaninskom srezu lutkarska pozorišta bila su zastupljenija, te bi održani seminari bili ocenjeni kao uspešni, a zabeleženo je da su se posle seminara za lutkare u srezu počele otvarati lutkarske sekcije po školama (AV, SDPV, III RGS, ŠH). Zbog velikog interesovanja i zalaganja (u srezu je radilo oko 40 dečjih lutkarskih pozorišta), pojavila se ideja za obrazovanje posebne komisije za rad amaterskih pozorišta lutaka (AV, SDPV, K3, ZS 10. 1. 62).

ŠH). Na redovnoj godišnjoj skupštini 1962. godine, kao jedan od glavnih ciljeva Saveza za narednu sezonu bilo je stručno obrazovanje rukovodećeg i rediteljskog kadra. Planirana su dva semina: u Subotici, pri tamošnjem dečjem pozorištu, i Novom Sadu, pri pozorištu lutaka. Oba semina su kasnije ocenjena kao veoma uspešna (AV, SDPV, K3, SP, 28. 2. 63). Trebalo je slati predavače iz profesionalnih dečjih pozorišta iz Subotice, Zrenjanina, Novog Sada, Beograda na seminare koje bi organizovali sreski savezi dečjih pozorišta zajedno sa sreskim savezima organizacija za staranje o deci. Savez je u prosequ organizovao po četiri semina godišnje, dva za radnike igrane predstave i dva za radnike lutkarske scene (AV, SDPV, K2, SPS, 3. 12. 64. JŠ).

I pored raznih predloga i zalaganja članova Saveza na sednicama, poslednjih godina Diskusionalna tribina gotovo da nije održavana zbog slabe posećenosti, jer su srezovi bili reformisani. Nije bilo koga da snosi troškove boravka, pošto opštinske kulturno-prosvetne zajednice ili nisu mogle ili nisu htele, a prihodi Saveza to nisu pokrivali. Tako da 1964. godine Diskusionalna tribina nije održana (*ibid.*). Sledeće godine na tribini je bilo svega dvoje-troje učesnika, a na zimu, zbog nedostatka sredstava, nije bilo nikakvog semina (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). Tribina nije održana ni 1966. godine, jer škole i opštine nisu nikome finansirale put i boravak (*ibid.*).

Savez je svojim radom doprineo da se situacija u Pokrajini po pitanju stručnosti u radu dečjih amaterskih pozorišta poboljša, ali je stručnosti i dalje manjkalo i „nedostajalo je semina svuda”.

Repertoar i dečja dramska literatura

Jedan od problema koji je Savez tokom svog delovanja pokušavao da reši je pitanje lošeg repertoara, odnosno nedostatka dramske literature za decu. Cilj je bio nabaviti što više dečjih dramskih dela adekvatnih za izvođenje, učiniti ih dostupnim svim dečjim pozorišnim društvima u Vojvodini, organizovati konkurse i angažovati prevodioce i adaptore radio-drama. Savez je imao posebnu komisiju za pitanje repertoara i prevodilačke delatnosti.

Glavni problem je bio u tome što je malo autora imalo želju da piše za decu. Ni pisci radio-drama, ni običnih dečjih drama, nisu videli smisao pisanja ako neće zaraditi, što pisanjem dečje drame ne bi. Domaći autori pisali su samo radio-drame za koje su dobijali honorare, dok su za scenske drame dobijali samo „tantijeme”, što je za njih bilo beznačajno. Takođe, profesionalna pozorišta nisu bila voljna da dobijeno dramsko delo daju amaterskim. Ponekad dela koja su se izvodila po školama nisu bila prijavljena autorskoj agenciji, pa autori opet ne bi zaradili na njima (AV, SDPV, K3, III RGS, MJ).

Stav prema repertoaru nije bio jasan: na sednicama Saveza neki su izjavljivali kako je repertoar dobar, ali češće je izjavljivano kako je izbor dela bio loš, odnosno kako ih je bilo nedovoljno. Ni Umetnička komisija Saveza nije imala jedinstven stav po tom pitanju, pa niko nije mogao tačno da kaže šta se to tražilo od jednog teksta za decu i kako ga je trebalo obraditi. S druge strane, bilo je i mišljenja da je to ipak samo amaterska scena i da se, s obzirom na to, sa kritikama možda ipak preterivalo (AV, SDPV, K3, III RGS, K).

Pozorišna društva i dramske sekcije slale bi Savezu zahtev za određeno delo ili spisak dela, kako bi im iz Saveza poslali ta dela ili određene informacije i naplatili naručeno. Ovaj zadatak obavljan je sa manje ili više uspeha. Najviše zasluga za rad na poboljšanju repertoara stekao je Stevan Jatić, član Predsedništva Saveza.

Problemi su se javljali kad je trebalo da naručena dela stignu do manjeg mesta i kad u Savezu u trenutku naručivanja traženog dela nije bilo. Za adaptiranje radio-drama nije bilo mnogo zainteresovanih. Savez je tu situaciju „neznatno” poboljšao, povećavši honorare adapterima (AV, SDPV, K3, SP, 21. 9. 62). Komisija za nabavku i prevođenje dela nije se dovoljno često sastajala, a nije mogla ni u dovoljnoj meri da prati svetsku dečju dramsku literaturu. Komisija je pokušavala da raspiše konkurs, ali novca i zainteresovanih da pišu nije bilo (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ).

Dela kojima je Savez raspolagao uglavnom su bila zastarela, a prosvetni i drugi radnici bi do onih koje su koristili najčešće dolazili sasvim slučajno, te spisak koji je Savez slao društvima i nije bio od velike koristi. „Put od štampe do terena trajao bi i nekoliko godina”. Nekad ga čla-

novi iz srezova ne bi ni dobili iako su ga prethodno tražili (AV, SDPV, K3, III RGS, MJ). Mnoga društva su samostalno stvarala svoje repertoare, ali manja pozorišna društva su ipak očekivala pomoć Saveza (AV, SDPV, K3, ZSRK, 2. 10. 62). Repertoarska komisija konstatovala je da dela izvođena na Majskim igrama uglavnom nisu bila ona sa spiska koji su iz Saveza slali na zahtev članova. Bilo je i slučajeva da pred sam početak opštinskih smotri društva nisu imala dela za izvođenje – svi osim onih u Kulturno-prosvetnom centru u Novom Sadu, gde ih je navodno uvek bilo. Na redovnoj sednici Predsedništva Saveza, 11. aprila 1962. godine, primećeno je da je na petim Majskim igrama bilo i savremenih domaćih tekstova, što je ocenjeno kao veoma pozitivno.

Da bi se situacija poboljšala, predlagano je da Savez i Kulturno-prosvetna zajednica sakupe izabrana dela za decu (adaptacije radio-drama, literarnih, prozних dela, recitala i dr.) i da se od toga napravi zbornik od bar desetak kvalitetnih dela odobrenih od strane stručnih ljudi (AV, SDPV, K3, III RGS, 19. 11. 62, IH). Predlagano je i da se neposredno od autora naručuju dela, kao i dramatizacije savremenih pripovetki, romana ili pesama za decu. Takođe je istican značaj rada na uzajamnom prevođenju dela na jezike nacionalnosti Vojvodine i njihovoj dostupnosti dečjim pozorišnim društvima (AV, SDPV, K3, III RGS, BZ). Ovakve ideje ili nisu uopšte ili su veoma slabo realizovane.

Kada su dela prestala da se umnožavaju u Savezu, od 1964. godine zahtevi su upućivani Kulturno-propagandnom centru u Novom Sadu, gde su za usluge tražili mnogo novca, a umnožavali samo kada bi se tražilo više primeraka. Tako je i ono malo dečjih dramskih dela postalo gotovo nepristupačno (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). Ovakvi postupci naišli su na kritike i izjave kako se „biznis ne može praviti na tekstovima!” (AV, SDPV, K3, IV RGS, MA). Na Majskim igrama 1966. godine, Sterijino pozorje je trebalo da obezbedi nagrade za najbolje dramske tekstove, a kako dobrih po proceni žirija nije bilo, ta nagrada nije ni dodeljena (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ).

Estetsko i pedagoško vaspitanje dece

Estetsko vaspitanje dece u ranom pubertetu smatralo se ključnim za zdrav razvoj, a ono se najbolje razvijalo preko kulture. U cilju estetskog vaspitanja, tražen je „napor odraslih da doprinesu zadovoljavanju emotivnih, intelektualnih i radnih potreba deteta i razvijanju njegovih izražajnih mogućnosti odgovarajućim oblicima i sadržajima” (AV, SDPV, K2, SPS 3.12.64). Isticala se potreba za većom brigom i ujedinjenim naporima stručnih udruženja, kulturno-prosvetne zajednice, kulturnih i prosvetnih ustanova, društvenih i političkih organizacija, a prvenstveno angažovanje pedagoga i kulturnih radnika (*ibid.*). Pozorište je veoma pogodno za estetsko vaspitanje dece, jer ono, pored same glume, daje širok aspekt mogućnosti, kao što su režija, recitacija, igra, muzika, pesma, izrada dekora, kostima i ostalih rekvizita, sastavljanje umetničkih programa i nastupanje sa njima, razvijanje smisla za kolektivni rad. Istican je značaj estetskog vaspitanja i „negovanja smisla za lepo i plemenito”, jer se tako neguje sposobnost dece da u kasnijim godinama života shvate pozorišnu umetnost kao odraz vremena u kom žive, sa društvenog i kulturnog gledišta, pri čemu se ne podrazumeva da svako od njih postane glumac ili pozorišni radnik, već pre svega ljubitelj pozorišta (AV, SDPV, K3, SPS, 25.10. 62). U Savezu se težilo tome da se na Majskim igrama u okviru jedne manifestacije prikaže više od jednog vida umetnosti, a da ta manifestacija i dalje zadrži svoje osnovne okvire festivala dečjih amaterskih pozorišnih predstava (AV, SDPV, K2, SPS 3.12.64. H). To je izazivalo mnoge diskusije i podeljena mišljenja.

Pedagoški udeo ispoljavao se u tome što na pripremanju predstave nisu radila samo deca talentovana za glumu, nego i ona koja su radila na tehničkim poslovima: pravljenju lutki, kostima, rekvizita, crteža i maketa za izložbe na Majskim igrama.

Program Majskih igara smatran je odrazom stagnacije opšteg stanja na području scenskog izražavanja dece, uprkos naporima organizatora u osavremenjivanju. Razlog tome bili su nepovoljni uslovi u odnosu na ostale slične manifestacije, pre svega Zmajeve dečje igre u Novom

Sadu i Muzički festival dece u Somboru (AV, SDPV, K2, SPS 3.12.64).

Ipak, doprinos Majskih igara na estetsko i kulturno uzdizanje dece ocenjivan je kao značajan. Pogotovo je istican pozitivan uticaj na decu koja nisu volela školu. Dobar primer bio je učitelj iz Nove Crnje, koji je sastavio dramsku grupu od najgorih đaka, „jediničara”, pa su oni prenošenjem svojih „nagona za isticanjem” na scenu popravili i ocene i ponašanje (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). S obzirom na to da su se na sednicama mogle čuti izjave poput: „kada bi se anketirali učenici, videlo bi se da oni nisu znali dobro ni da čitaju ni da pišu”, članovi Saveza imali su na mnogo čemu da rade (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ).

Savez je vodio borbu protiv „starinskih shvatanja dečje igre”, koja su se ispoljavala u tome da deca samo uvežbavaju tekstove. Na sednici Predsedništva 1965. godine konstatovano je da je kvalitet u predstavama za osam godina održavanja Majskih igara porastao, primećena je raznovrsnost u izboru samih tekstova, kao i načinu izvođenja komada, predstave su postale „gledljive”, što je i bio jedan od ciljeva igara. Ali, na opštinskim smotrama situacija je bila daleko lošija (AV, SDPV, K3, SP, 18. 3. 65).

Savez je nastojao da se u „širim masama” shvati značaj ovakvog rada sa decom za njihovo vaspitanje. Međutim, ciljevi nisu postavljeni sasvim jasno. Ono što je za aktiviste bilo poražavajuće jeste to što je i posle deset godina rada Savez ostao jedina institucija takve vrste u Srbiji.

Majske igre

Kao najznačajnija institucija Saveza dečjih pozorišta Vojvodine istakle su se Majske igre, dečja pozorišna manifestacija koja se od 1959. godine održavala od 25. do 31. maja u Bečeju, u želji da se nastavi festival „Umetnost u službi čoveka”, održan novembra 1958. u Zrenjaninu. Tada je ovaj festival održan pod imenom „Drugi Pokrajinski festival”. U Bečeju je 20. maja 1959. godine održana proširena plenarna sednica Saveza, na kojoj je odlučeno o proceduri održavanja. Ona je podrazumevala da se smotre dečjih amaterskih društava, amaterskih pozorišta lutaka i profesionalnih pozorišta lutaka svake godine prvo održe u okviru opština, zatim srezova u

Vojvodini, dok bi deset najboljih sa svih sreskih smotri na Dan mladosti, u maju, otišli na festival u Bečej. Sledeće, 1960. godine festival je održan pod imenom „Majske igre”, što mu je postao stalni naziv.

Početak svake sezone (u septembru) Savez je, u saradnji sa ostalim sličnim organizacijama, počinjao sa pripremama za ovu manifestaciju. Majske igre su opisane kao „originalne, savremene i upečatljive” (AV, SDPV, K3, III RGS, JV). Savez se nije mogao zamisliti bez igara, kao ni one bez njega. Pomoću njih, Savez je želeo da dâ podstrek za stvaranje novih dramskih grupa, zainteresuje dramske produkcije i pronade nove dramske ideje. Igre su bile podstrek svim školama da se pozorište koristi kao kombinovano sredstvo za estetsko vaspitanje dece.

Igre su zamišljene tako da podstiču i pisanje dečje drame, dečje crteže, školske radionice, uređenje scena, da se oko dečjih amaterskih grupa stvaraju klubovi ljubitelja scenske umetnosti. Cilj je bio prevazići konzervativna shvatanja festivala i truditi se da se oglase kao „upečatljiva i sposobna manifestacija najšireg društvenog značaja” (*ibid.*). Igre su služile kao sredstvo za uvođenje novih oblika i sadržaja u radu dečjih pozorišnih društava.

Savez je formirao Odbor Majskih igara u Bečeju, koji je pripremao i organizovao Igre, propisivao propozicije, odlučivao o učestvovanju određenih pozorišta i postavljao sekretarijat, koji je obavljao administrativne, finansijske i tehničke poslove. Sekretarijat je za svoje postupke odgovarao Odboru Majskih igara, a Odbor Predsedništvu Pokrajinskog veća Kulturno-prosvetne zajednice Vojvodine. Sredstva za Majske igre obezbeđivao je Savez, u dogovoru sa Pokrajinskim većem Kulturno-prosvetne zajednice Vojvodine (AV, SDPV, K3, SP 16.9.59). Članovi Saveza i Odbora Majskih igara formirali su Organizacioni odbor u Bečeju radi priprema, odnosno sastavljanja programa i izvršavanja neophodnih tehničkih radova. Vremenom su se mišljenja Odbora i Saveza o Igrama podelila: u Odboru su smatrali da Majske igre stagniraju, da je između Odbora i Saveza postojalo dvojstvo, nisu bili određeni zadaci i niko nije znao šta je tačno trebalo da radi i kako da se prema ovome postavi. U Odboru je vladalo nezadovoljstvo njegovim uticajem na organizovanje ovog festivala

– nisu želeli samo da „(ne)odobravaju program”, jer tako Odbor gotovo da nije imao svrhu i sva organizacija je mogla biti prepuštena Savezu. Tu se javilo i pitanje da li da se Igre uopšte održavaju u Bečeju, zbog loše organizacije (AV, SDPV, K2, SPS 3.12.64. ML). Zbog postojanja Odbora Majskih igara i činjenice da su se one održavale u Bečeju, gde je bilo i njegovo sedište, pojavljivale su se nesuglasice oko toga koje su obaveze Bečeja, a koje Saveza dečjih pozorišta Vojvodine (AV, SDPV, K3, ZS 10.1.62).

Za otvaranje Majskih igara uvek bi bio organizovan određen program. Na Igrama su se održavale izložbe dečjih crteža, maketa, kostima u saradnji sa Centrom za likovno vaspitanje i Narodne tehnike, kao i fiskulturne svečanosti sa sadržajem estetskih izvođenja. Na igrama je učestvovalo po deset igranih predstava sa teritorije Vojvodine (po pravilu je to trebalo da bude 6–7 srpskih, dve mađarske, jedna slovačka i jedna rumunska, ukoliko odgovaraju zadatom nivou), kao i nekoliko lutkarskih (uglavnom tri). Na Igre su dolazili i gosti: profesionalna ili amaterska pozorišta iz drugih republika ili Srbije (najveću i najdužu saradnju Savez je imao sa dečjim amaterskim pozorištem „Ognjen Prica” iz Osijeka), dečje opere, horovi, orkestri, folklorne grupe.

Lutkari su u okviru Igara imali svoj poseban festival, na kom su ponekad učestvovali i profesionalci, ali su lutkarske predstave bile manje popularne. Bilo je nagoveštaja da će se organizovati poseban festival profesionalnih lutkara u Zrenjaninu, ali dok je Savez funkcionisao, to nije urađeno.

Umetnička komisija bi ocenjivala takmičarske predstave i dodeljivala niz nagrada pod raznim pokroviteljstvima: za najbolju dramu, estetsku režiju, dečju pesmu u okviru predstave, predstavu u celini, moderno estetsko-scensko rešenje, uloge i, eventualno, za najbolju dečju dramu. Ove nagrade služile su i kao podstrek da se navedene delatnosti još više razvijaju. Savez je slao molbe pojedinim ustanovama da dodele nagradu za određenu delatnost. Neke od tih ustanova su „Dnevnik”, „Politika”, „Borba”, „Radio Beograd”, „Radio Novi Sad”, dečji list „Pionir”, „Sterijino pozorje” i dr. (AV, SDPV, K2, 25/60, 26/60).

Igre su, razumljivo, pratili određeni organizacioni i tehnički nedostaci. Na primer, smeštaj

dece je bio problem. Dešavalo se da deca za vreme Majskih igara spavaju po dvoje–troje u krevetu, u istoj sobi sa roditeljima domaćina ili budu smeštena u školi ili internatu. Problem je bio i to što bi se deca odmah nakon svojih nastupa odvezla nazad u svoja mesta. Predlagano je da se to ne čini, već da ostanu bar još par dana posle svoje predstave kako bi prošla kroz grad, pogledala izložbe i upoznala se sa svojim vršnjacima iz ostalih srezova (AV, SDPV, K3, III RGS, K).

Majske igre su, pored svega, bile „najpozitivnija institucija Saveza” (AV, SDPV, K3, III RGS, IH). Čak i kada je bilo jasno da će Savez da prestane sa radom, ovo nije uticalo na to da Majске igre ne održe svoj kontinuitet. Nakon IX majskih igara, 1967. godine, konstatovano je da pojave koje su kritikovane u prvim godinama festivala (loše uvežbane uloge, usiljenost scen-skog kretanja, formiranje likova neadekvatnih za decu, deca koja su imala uloge odraslih, itd.) više nije bilo. Neke grupe, koje su po ocenama umetničke komisije ostvarile veoma značajna ostvarenja, dolazile su iz najzabačenijih mesta. Čak je bilo i takvih predstava koje su poređene sa profesionalnim (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). Umetnička komisija izjavila je da su IX majske igre, 1967. godine, bile najuspešnije do tada i kako su neke predstave nadmašile sve što je do tada na ovom festivalu bilo viđeno. Na otvaranju te godine svečano je održan recital „Plavi čuperak” Miroslava Antića (AV, SDPV, K4, ŽPU BN).

Zahvaljujući Majskim igrama poboljšanje je rad sa decom: razvili su se recitali, folklor, balet, radio-drame su prenošene na scenu, inscenacija je modernizovana, pojavljivala su se dela koja su pisala i režirala deca, u većini mesta se radilo redovno i priređivalo se i po pet premijera (AV, SDPV, K3, IV RGS JŠ). Do 1964. godine, bilo je ideja da se Majske igre spoje sa Zmajevim dečjim igrama, festivalom koji se održavao u junu svake godine u Novom Sadu, sa ciljem promovisanja dečje literature, ali su organizatori odustali od toga. Odlučeno je da samo najuspešniji recitatori sa Majskih igara dobiju prava na učešće na Zmajevim igrama (AV, SDPV, K2, SPS, 2.13.64, JŠ).

Pre Majskih igara svake godine su se održavale opštinske i sreske (od 1965. godine međukomunalne) smotre. Na svakoj smotri je

prisustvovala umetnička komisija i iznosila detaljne izveštaje Predsedništvu i predlagala predstave koje će otići u Bečej. Početkom svake godine, Savez je na sednicama rešavao organizaciona pitanja ovih smotri, a nakon njih bi predstavnici umetničke komisije iznosili detaljne izveštaje i komentare o predstavama, kao i uži izbor potencijalnih izvođača.

Raspad Saveza

Usled ukidanja sreskih saveza dečjih pozorišta, posle reorganizacije srezova (prvo spajanja, potom ukidanja), desila se promena u kontinuitetu samog Saveza. Njihovu funkciju preuzimale su opštinske kulturno-prosvetne zajednice, koje često ni svoje osnovne zadatke nisu obavljale (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). Kada se prešlo na međukomunalne smotre, nije se poklanjalo dovoljno pažnje ovoj formi rada, niti je bilo dovoljno podrške Pokrajinskog sekretarijata i Kulturno-prosvetne zajednice, a bilo je žalbi i na organizaciju Odbora Majskih igara (AV, SDPV, K3, IV RGS, OJ). U opštinskim kulturno-prosvetnim zajednicama smatrano je da je dečja dramska umetnost stvar jedino škola, a rad u školama je uglavnom zavisio od toga da li ga direktor te škole odobrava. Mnoge kulturno-prosvetne zajednice nisu obezbeđivale finansije za organizaciju predstava i smotri i, na kraju, Majskih igara (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). Tamo gde se to činilo, ova delatnost je i uzimala maha. Bio je čak i formiran odbor od uticajnih pozorišnih ličnosti kako bi se pomoglo „talentovanim ljudima na terenu”, ali bezuspešno (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). I kulturno-prosvetne zajednice su imale svoje probleme: zahvatio ih je „proces demokratizacije i deprofesionalizacije”, a broj plaćenih funkcionera bio je sve manji (AV, SDPV, K3, IV RGS, JD).

Na diskusijama i savetovanjima govoreno je kako probleme „trenutno ne mogu rešiti” i da treba „sesti i rešiti”, a niko nije nijednom „seo i rešio”. Komentarisali su kako su stalne manifestacije jednolične, a kada bi se pojavio novi oblik, on bi bio kritikovan. Ulagalo se minimalno, na sednicama se među onima koji su se žalili najviše istakao predsednik saveza Jožef Šulhof, koji je jednom prilikom, na savetovanju o pokrajinskim smotrama dečjih kulturno-umet-

ničkih aktivnosti izgovorio: „Sve za budućnost, sve za našu decu, a kada dođe do toga da to nešto i košta onda para nema, dobre volje nema i smatra se da je to samo igra, jer ne shvataju u opštinama da je dečja scena od ogromne važnosti za oformljenje novog kulturnog čoveka” (AV, SDPV, K2, SPS 3. 12. 64. JŠ).

Nakon redovne godišnje skupštine Saveza 1962. godine, sledeća skupština je održana tek 1966. Tadašnji predsednik Saveza, Jožef Šulhof, izjavio je da ništa što su tada rekli da će da urade nisu uradili, osim organizovanja Majskih igara, i kako će se Savez raspasti i pretvoriti u pododbor nekog drugog saveza, što bi značilo da će „ljudi na terenu biti prepušteni sami sebi” (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ). Predsedništvo, sastavljeno od Jovana Vilovca, Boška Zekovića i Jožefa Šulhofa, u znak protesta podnelo je ostavku, pre svega zbog toga što već tri godine nisu imali sekretara. Ceo Savez bio je u raspadanju (AV, SDPV, K3, SP 18. 3. 65. JŠ). Ipak, to podnošenje ostavki je bilo samo formalno, jer su uvideli da ono nema svrhe.

Glavni problem je bilo finansijsko stanje Saveza, koje je bilo veoma loše. Savez je bio ograničen uglavnom na ono što dobije od sponzora i zaradi na Majskim igrama i nešto malo od prevođenja dela. Budžet se sveo na toliko „male cifre” da je bio manji i od onoga koji su imali sreći savezi (AV, SDPV, K3, IV RGS, JŠ).

Zbog nedostatka uslova za rad, na sednici Odbora Majskih igara, 25. oktobra 1969. godine, odlučeno je da se Savez dečjih pozorišta Vojvodine spoji sa Savezom amaterskih pozorišnih društava Vojvodine, a dok se to ne izvrši, ulogu Saveza trebalo je da preuzme Predsedništvo Odbora Majskih igara u saradnji sa predstavnicima Saveza amaterskih pozorišnih društava Vojvodine. Na sednicama Predsedništva Odbora Majskih igara održanim 17. i 31. oktobra, odlučeno je da se spajanje ne izvrši, ali rad Saveza nije obnovljen, te je najveći deo njegovih funkcija preuzeo Odbor Majskih igara (AV, SDPV, K4, SOM, 17, 31.10.1970).

Kulturno-prosvetna zajednica Vojvodine, Odbor Majskih igara i Savez amaterskih pozorišnih društava Vojvodine su 1973. godine osnovali Inicijativni odbor za oživljavanje rada Saveza dečjih pozorišta Vojvodine. Međutim, zbog nedostatka sredstava, rad nije obnovljen

(AV, SAPDV, P15/74). Kasnije, 1976. godine, Savez amaterskih pozorišnih društava Vojvodine je formirao radnu grupu u vezi sa amaterskim dramskim stvaralaštvom kod dece, a sledeće godine i stalnu Komisiju za dečji pozorišni amaterizam (AV, SAPDV, K32, SRK). Na kraju je na sednici predsedništva Saveza amaterskih pozorišnih društava Vojvodine, održanoj 5. oktobra 1978. godine, odlučeno da Savez dečjih pozorišta ne bi trebalo ponovo formirati. Njegov rad formalno je nastavila Komisija za dečji pozorišni amaterizam u okviru Saveza amaterskih pozorišnih društava Vojvodine (AV, SAPDV, K30, SP).

Savez se, pored svih poteškoća, održao deset godina. Majske igre su održale kontinuitet i izrasle u jedan od najpoznatijih dečjih festivala u Vojvodini. Njihovu organizaciju je preuzeo Odbor Majskih igara, kome je možda i bilo lakše da ih organizuje, s obzirom na to da se nalazio u samom Bečeju. One su najveći i najpozitivniji produkt Saveza dečjih pozorišta Vojvodine.

Zaključak

Savez dečjih pozorišta Vojvodine osnovan je u želji da se dečjem amaterskom pozorišnom radu pristupi što je ozbiljnije moguće. I pored žalbi na teške uslove, kroz sve godine rada Saveza dosta je urađeno na ciljevima zbog kojih je osnovan. Najveći uspeh Saveza bio je pokretanje Majskih igara, 1959. godine, koje su ga nadživele. Rad na stručnom usavršavanju kadrova svodio se na organizovanje po kojeg seminara u većim gradovima Vojvodine i održavanje diskusione tribine na Majskim igrama. Organizovani seminari imali su uspeha, ali usled nedostatka materijalnih sredstava i opadanja motiva, nisu zaživeli kao redovna pojava, čak ni na Majskim igrama. Nedostatak ovih seminara ipak nije sprečavao pozorišna društva da rade i učestvuju na smotrama. Postavlja se pitanje koliko su one zapravo bile „nužne” i koliko je sam Savez bio nužan. Delotvorni svakako jesu, ali radilo se i bez njih. Uspeh u pribavljanju dečje dramske literature bio je delimičan. Dečja pozorišna društva od Saveza su uglavnom dobijala literaturu, ali je gotovo nerešiv problem bio to što je ona bila zastarela i ponekad teško pristupačna, a novih dramskih dela za decu nije bilo.

Savez je imao saradnju sa organizacijama sličnog tipa i time delom poboljšao uslove za rad za koji se zalagao. Stvorivši festival Majske igre, Savez je omogućio amaterskim društvima, kojih je bilo mnogo, da se afirmišu pred širom publikom, za šta do tada nisu imali priliku. Opštinske i sreske (kasnije međukomunalne) smotre bile su same za sebe veliki događaji širom Vojvodine, doprinoseći tome da se ova delatnost još više razvija. Estetsko vaspitanje i uvođenje novih umetničkih oblika, na kojima se takođe insistiralo, skoro niko nije mogao da definiše, niti se jasno znalo šta se pod tim podrazumeva.

Savez se pored svih poteškoća održao deset godina, Majske igre su održale kontinuitet i izrasle u jedan od najpoznatijih dečjih festivala u Vojvodini. Nedostaci uslova ipak su prouzrokovali stagnaciju napretka i raspad Saveza. Njihovu organizaciju je preuzeo Odbor Majskih igara, kome je možda i bilo lakše da ih organizuje. One su najveći i najpozitivniji produkt Saveza dečjih pozorišta Vojvodine.

Nakon njegovog raspada bilo je inicijativa da se rad na neki način obnovi, ali to nikako nije uspelo i Savez je 1978. formalno bio ukinut.

Zahvalnost. Duguje se Arhivu Vojvodine za ustupanje i dopuštanje fotografisanja arhivske građe u cilju ovog istraživanja. Takođe, Matici srpskoj na dopuštanju korišćenja njihove zbirke, uprkos pravilima.

Literatura

Dimić Lj. 2001. *Istorija srpske državnosti III, Srbija u Jugoslaviji*. Novi Sad: SANU – Beseda

Marković P. J. 1996. *Beograd između Istoka i Zapada 1948-1965*. Beograd: Službeni list

Čalić M-Ž. 2013. *Istorija Jugoslavije u 20. veku*. Beograd: Clío

Izvori

Štampa:

Naša scena (januar 1958, jun 1958, februar-mart 1960.)

Pozorišni život (septembar 1961, broj 30. za 1967)

Građa:

AV, SDPV. Arhiv Vojvodine Fond 528. Savez dečjih pozorišta Vojvodine 1958-1968:

K2. Kutija br. 2:

12/63. Predmet br. 12, 1963. godina
SPS 3.12.64. ML. Savetovanje o pokrajinskim smotrama dečjih kulturno-umetničkih aktivnosti 3.12.1964, Milić Lazar

25/60. Predmet br 25, 1960. godina

26/60. Predmet br. 26, 1960. godina
SPS 3.12.64. JŠ. Savetovanje o pokrajinskim smotrama dečjih kulturno-umetničkih aktivnosti 3.12.1964. Jožef Šulhof

SPS 3.12.64. H. Savetovanje o pokrajinskim smotrama dečjih kulturno-umetničkih aktivnosti 3.12.1964. Horovac

K3. Kutija br. 3:

MZS 31.5.60. Materijali za skupštinu Saveza dečjih pozorišta Vojvodine 31.5.1960.

III RGS. Treća redovna godišnja Skupština (Izjave Jožefa Šulhofa, Ivana Horovića, Krivokapića, Šandora Hartiga, Mihajla Jančikina, Boška Zekovića, Jovana Vilovca)

SPDP 11.11.58. ĐD. Savetovanje o problemima dečjeg i lutkarskog pozorišta 11.11.1958, Đorđe Damjanov

SPDP 11.11.58. Savetovanje o problemima dečjeg i lutkarskog pozorišta 11.11.1958, Juraj Spevak

OSPSDPV 11.10.1958. Osnivačka Skupština i Pravila Saveza dečjih pozorišta Vojvodine 11.11.1958.

IV RGS. OJ. IV Redovna Godišnja Skupština, 5.6.1966, Ormai Josip

III RGS. K. Treća Redovna Godišnja Skupština 19.11.1962, Krivokapić

III RGS. ŠH. Treća Redovna Godišnja Skupština 19.11.1962, Šandor Hartig

SP 4.5.62. Sednica Predsedništva Saveza dečjih pozorišta Vojvodine 4.5.1962.

IV RGS. JŠ. IV Redovna Godišnja Skupština, 5.6.1966, Jožef Šulhof

ZS 10.1.62. ŠH. Zajednička sednica Predsedništva Saveza dečjih pozorišta Vojvodine i Odbora Majskih igara, 10.1.1962, Šandor Hartig

- SP 28.2.63. Sednica Predsedništva
28.2.1963.
- SP 3.12.64. JŠ. Sednica Predsedništva
3.12.1964, Jožef Šulhof
- III RGS. MJ. III Redovna Godišnja
Skupština 19.11.1962, Mihajlo Jančikin
- SP 21.9.62. Sednica Predsedništva,
21.9.1962.
- ZSRK 2.10.62. Zajednička sednica
Repertoarskih komisija Saveza dečjih
pozorišta Vojvodine i Saveza amaterskih
pozorišta Vojvodine, 2.10.1962.
- III. RGS. BZ. III Redovna Godišnja
Skupština 19.11.1962, Boško Žeković
- IV RGS. JD. IV Redovna Godišnja
Skupština, 5.6.1966, Jova Debeljački
- IV RGS. MA. IV Redovna Godišnja
Skupština, 5.6.1966, Miroslav Antić
- III RGS. JV. III Redovna Godišnja
Skupština 19.11.1962, Jovan Vilovac
- SP 16.9.59. Sednica Predsedništva,
16.9.1959.
- SP 25.10.62. Sednica Predsedništva,
25.10.1962.
- ZS 10.1.62. Zajednička sednica
Predsedništva Saveza dečjih pozorišta
Vojvodine i Odbora Majske igre,
10.1.1962.
- K4. Kutija br. 4:
ŽPU. BN. Žariste pozorišne umetnosti
mladih / Izjava Dr. Boška Novakovića
(list iz novina, 31.maj)
- SOM. Sednica Odbora za Majske igre
17.10.1970.
- SOM. Sednica Odbora za Majske igre
31.10.1970.
- AV. SAPDV. Arhiv Vojvodine, Fond 425.
Savez amaterskih pozorišnih društava
Vojvodine:
P15/74. prepiska 15/1974.
- K30. Kutija br. 30:
SP. Sednica Predsedništva
- K32. Kutija br. 32:
SRK. Sednica Radne grupe u vezi sa
amaterskim dramskim stvaralaštvom kod
dece i Komisije za dečji pozorišni
amaterizam

Alisa Pajtić

Alliance of Children's Theaters of Vojvodina from 1958 to 1968

The Alliance of Children's Theaters of Vojvodina was founded on October 11th 1958 at a conference about the problems of children's theaters and puppet theaters held in Zrenjanin, shortly after the festival of amateur children's theater "Art in the service of man". The main bodies of the Alliance were: the Assembly, the Board, the members of which were elected to the presidency, and the Supervisory Board. Members could be: any amateur children's theater, amateur puppet theater, drama groups in the pioneer movement and other children's organizations and schools, or any amateur theater and amateur puppet theater that had a children's drama group. The main thing that the Alliance dealt with was organizing festivals in cooperation with similar organizations. The largest provincial festival of children's amateur theater art was indeed the "May Games" festival, which was held for the first time in 1959 in Bečej, and continued to take place after the shutdown of the Alliance. Before the May festival, every year they held municipal and county (since 1965, inter-communal) festivals, from which the top ten were invited to participate in the competition part of the May games in Bečej. Beside organizing festivals, Alliance members tried to solve the problems of the expertise of staff, repertoire in children's theater arts, aesthetic education for children etc. The Alliance stopped its work in 1968 because of a lack of conditions. Until 1978 there were several attempts to renew its work, and then in that year the Commission for Children's Theater Amateurism formed by the Alliance of Vojvodina Amateur Theater Companies formally continued the Alliance's activity. 